

4 / 2013

Prospäkkäri

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n jäsenlehti

MINERALIA

Kullan kanssa huuhdontaränneihin jää ominaispainoltaan raskaampia korukiviä: granaatteja, korundeja, epidootteja ja hematiitteja. Monelle kaivajalle ne ovat hyvä sivutuote. Suomen ensimmäiset rubiinit, safiirit ja jalozirkonit ovat nekin kullankaivajien löytämiä. Korukivialan näkymiä pääset seuraamaan aitiopaikalta kiviharrastajan kuvalehdestä Mineraliasta.

Mineralia ilmestyy neljä kertaa vuodessa A4-kokoisena, 36-sivuisena laadukkaana julkaisuna. Lehden päätoimittaja on erikoistutkija Kari A. Kinnunen, toimituskunnassa geologi Jari Nenonen, erikoisasiantuntija Toni Eerola ja tutkimusassistentti Satu Hietala. Lehden graafinen suunnittelu: Liisa Hertell, LH Viestintä. Mineraliaa julkaisee Tampereen Kivikerho ry.

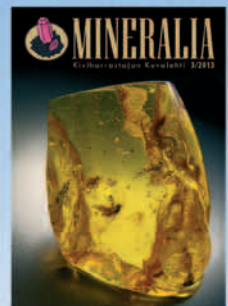
TILAA MINERALIA LEHTI!

Hinnat:

- vuosikerta 20 euroa
- irtonumerot 6 euroa

Tilaukset:

mineralia@tampereenkivikerho.fi tai
lehden toimitussihteeriltä: liisa.hertell@kolumbus.fi
puh. 040 557 4700

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n jäsenlehti

36. vuosikerta
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa

Vastaava päätoimittaja:
Kai J Rantanen

Toimitus:
PL 86, 99871 Inari

Ilmoitushinnat:
1/1 s. 312 € (2. kansi)
1/1 s. 240 €
1/2 s. 162 €
1/3 s. 108 €
1/4 s. 84 €

Graafinen suunnittelu ja taitto:
Liisa Hertell, LH Viestintä

Paino:
Tammerprint Oy,
Tampere 2013

KANSIKUVA

Hiput. Kuvaaja Risto Sihvola.

(LKL:n valokuvakilpailun 3. sija vuodelta 2013 sarjassa "Kullan murut".)

Tässä numerossa:

- 4 - 5 Pääkirjoitukset
- 6 - 8 Kari A. Kinnunen: Erikoinen kultasekahippu Miessiltä
- 9 - 14 Koolla on merkitystä - LKL:n kultaristeilyn anti vuodelta 2013
- 15 - 17 Maastoliikennelupakausi vaihtunut - hae uusi huoltolupa
- 18 - 20 LKL ei vastustanut Geopark-hakemusta
- 21 - 24 Eelis Pulkkinen: Kaaresselän kullat ja kuparit
- 25 Hanna Mattila: Lahjoitus Kultamuseolle: ainutlaatuisia asiakirjoja 1870-luvulta
- 26 Merkkipäivät
- 27 LKL:n jäsenmaksu 22 euroa - maksa nyt omatoimisesti

LKL:N HALLITUS

Puheenjohtaja:
Jouko Korhonen
Haukiputaantie 752
90910 Kontio
jouko.korhonen@kultaviiste.inet.fi
p. 040 344 2200 (klo 17 jälkeen)

Varapuheenjohtaja:
Hannu Viranto
Eteläranta 42
96300 Rovaniemi
p. 0400 182 964

Sihteeri: Kai J Rantanen
Kittiläntie 1074, 99800 Ivalo
p. 040 7746 773
mullin.mallin@gmail.com

Vasant Mäkinen
Nellimintie 1210, 99800 Ivalo
puh: 0400 970 751
e-mail: vasant@pp.inet.fi

Esko Orava
Mellantie 14, 97220 Sinettä

Maija Vehviläinen
Väinämöisentie 11, 96300 Rovaniemi
puh: 040 778 9456
e-mail: mrvehvilainen@gmail.com

Mika Telilä
Torisevantie 55, 37310 Tottijärvi
puh: 0400 631 196
mika.telila@kolumbus.fi

LKL:N PANKKITILIT

Jäsenmaksut vain tälle tilille: Nordea 217738-4977
Muut maksut: Nordea 120130-103183

JÄSENASIAT

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry,
PL 86, 99871 Inari
puh. 0400 836 500
s-posti: info@kullankaivajat.fi
kotisivut: www.kullankaivajat.fi

Saamelainen nuorallatanssi

Varoitus: tarina sisältää juonipaljastuksia ja vierasperäisiä sanoja.

Pentuna luin paljon. Oli aikaa, koska olin liian ujo keskustelemaan runoudesta tyttöjen kanssa.

Kaksi kirjaa olen jättänyt kesken; Solzhenitsynin *Vankileirien saaristo I–II* suunnilleen sivulla 176, kun seitsemäs kansalainen nimeltään Ivan Ivanovitsh noudetaan yöllä kotoaan, ja sitten Kalle Päätalon *Huonemiehen poika*. No, ymmärrätte varmaan.

Änkyttävän englantilaisen dekkaristin Desmond Bagleyn *Suomalainen nuorallatanssi* oli vanhempien kirjahyllyssä puristuneena *Archipelag Gulag III–IV*:n ja Iijoki-sarjan väliin, joten se oli aika-naan luonnollinen valinta.

Teoksen suomenkielinen nimi viittaa Suomen tasapainoiluun idän ja lännen välillä. Tasapainoiluun uskottavan puolueettomuuden ja suomettumisen, Finlandisierungin välillä. Suomettuminen tarkoittaa nykykäsityksen mukaisesti sitä, että suometutaan omaehtoisesti ja rinnakkaistermi suomettaminen taas sitä, että pyritään saamaan valtio tai ihminen suomettuneeksi.

Suomalaisittain ikävältä kalskahtavan aikalaistermin nykyisiä ilmenemismuotoja voisivat olla oikeusministeri(ö)n Jurisprudenzministeriumsierung ja rinnakkaisterminä Metsähallituksen hiukan yllättäen harjoittama Sámidiggisierung.

Termiin liittyy läheisesti myös itsesensuuri. Alkuperäisessä yhteydessä sillä tarkoitettiin suomalaisten itse suorittamaa julkisen keskustelun valvontaa, jossa kaikki hiukankin Neuvostoliittoa kohtaan negatiiviseksi arvioitu aineisto joutui voimakkaan paheksunnan kohteeksi.

Nykyään kaikki Sajoksen valtapiirin ulkopuolelta tulevat alkuperäiskansakysymystä, ILO 169-sopimusta tai Saamelaiskäräjien kannanottoja tai asemaa koskevat asiallisetkin keskustelunavaukset leimataan rasistisiksi ja paheksuttaviksi.

Ylä-Lapin tämänhetkisessä todellisuudessa viatomuuden ajalta tuntuvan kylmän sodan ajan dekarissa kohellettiin ympäri Osloa, Kevon kanjonia ja Sompion luonnonpuistoa matemaattisia kaavoja sisältävän muistikirjan perässä. Kirja löytyy lopulta Svetogorskista, ja osoittautuu klassiseksi MacGuffiniksi.

MacGuffin on Alfred Hitchcockin kehittämä termi juonen elementille, joka on sadun hahmoille merkityksellinen mutta jätetään yleisölle epäselväksi, jättäen näin tilaa arvailuille ja tulkinnalle.

Metsähallituksen Sámidiggisierungenissa on MacGuffinina mohawkin-kielinen käsite Akwé: Ko. Se on vapaaehtoinen ohje eri vaikutusten arviointiin alkuperäiskansojen ja yhteisöjen käyttämillä alueilla, jonka ensimmäisenä – ja ainoana – maailmassa on ottanut käyttöön Metsähallitus.

Tai itse asiassa se on anti-MacGuffin, koska alkuperäinen MacGuffin on esimerkiksi salkku, jota ei koskaan avata *Pulp Fictionissa* – ja Akwé: Ko taas Sormusten sormus, jolle alisteiseksi kaavaillaan kaikkea maankäyttöä maastoliikenteestä kunnan harjoittamaan kaavoitukseen.

Metsähallituslain saamelaispykälän muutostyöryhmä katsoo, että mm. kullankaivajien asema määritellään kaivoslailla, mikä tyydyttää Saamelaiskäräjiä. Kullankaivajia tämä koskettaa kuitenkin siksi, että Metsähallituksen peukalon alla on iso läjä lupia. Nyt puuhattavan uuden Metsähallituksen sisään tuleva väliportaan hallinto (Akwé: Ko-käytäntö) ottaisi kantaa näihin lupakokonaisuuksiin. Kullankaivajille taas on selvää, miksi kaivoslaki tällä hetkellä tyydyttää Saamelaiskäräjiä.

Tästä syntyy helposti kyynisen pessimistin maentuneisiin aivoihin epäily vielä jokunen vuosi sitten Inarin Suuressa Metsäsodassa vastakkaisilla rintamilla olleiden Saamelaiskäräjien ja Metsähallituksen Akwé: Ko kuherruskuukauden todellisista vaikuttamista. Kumpikin taho kun on melko avoimesti ilmaissut intresseissään olevan muiden luonnonkäyttäjien oikeuksien kaventamisen.

Iijoki-sarjan skipattuani hyllyssä vastaan tuli *Herra Jackin ihmeellinen huone*. Sen luettuani päätin, että harrastan runoutta jatkossakin yksin, mutta luonnonkäytön pitää kuulua tasavertaisesti kaikille ihmisille.

MULLIS'

Kappas vaan Sini sekä Ville

Kullankaivajaksi ryhtyessäni oli mielessä erinäisiä ja epämääräisiä haavekuvia itsenäisestä työskentelystä erämaan sy-leilyssä. Kuvitelmissani marssin Yrjö-sedän saappaanjalkia pitkin Lemmenjoen kairaa. En todellakaan arvannut että joutuisin kullankaivajana seuraamaan aktiivisesti poliitikoiden toimia, lausuntoja ja mielipiteitä. Saatikka yrittää niihin vaikuttaa. Olin herttaisen sinisilmäinen siinä periaatteellisessa asiassa, että poliitikot toimisivat yhteisen hyvän nimissä ja kaikkia tasapuolisesti kohdellen. Tuntuu tässä vaiheessa naurettavalta ja lapselliselta.

En olisi ikinä uskonut että jonakin päivänä poliitikot veisivät meiltä kaivajilta perustuslain suojaaman omaisuutemme ja sen myötä oikeuden harjoittaa ammattiamme. Tämän myötä syntyneisiin, ikuisesti arpeutumattomiin haavoihin hieroo nyt suolaa ympäristöministerimme Ville Niinistö.

Hän kehuu julkisessa blogikirjoituksessaan Greenpeacen Sini Saarelaa. Ministerin termein Saarela on “kunnioittavasti osoittanut valmiutta kantaa vastuuta”. Ministeri itse ilmoittaa tulleen politiikkaan “kantamaan tätä vastuuta” sekä saavansa voimaa nähdessään ihmisten “vilpittömällä ja sydämellisellä toiminnalla nousemassa välinpitämättömyyden yläpuolelle”. Niinistö vähättelee Saarelan toimien mahdollista laittomuutta toteamalla pidätyksen oleen “kansainvälisen merioikeuden kannalta kyseenalaisen”.

Mitäpä mahtaisi ympäristöministerimme tuumata, jos minä kullankaivajana “osoittaisin

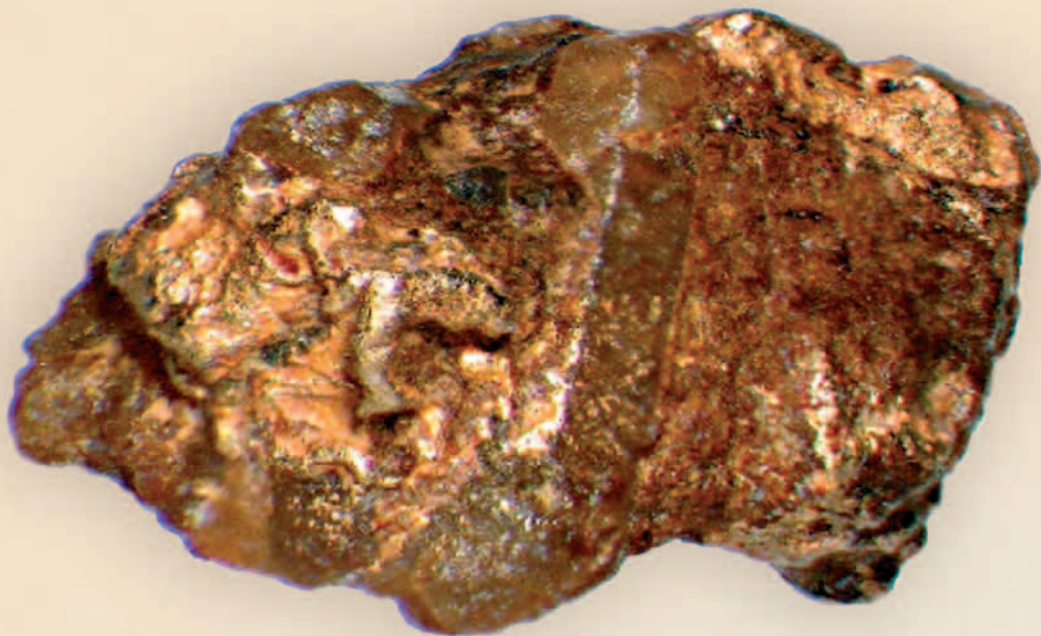
kunnioittavasti valmiutta kantaa vastuuta” ja jatkaisin ammattiani kaivoslain muutoksesta huolimatta. Kaivinkoneellani pyyteettömästi porraen kantaisin korteni yhteiseen kekkoon jatkamalla kullantuotantoani erittäin ympäristöystävällisesti pelkkää painovoimaa hyväksikäyttäen. Tältä pieneltä osin vähentäisin painetta lisätä kemikaalien, lapsityövoiman ja sissällisotien sävyttämää kullantuotantoa kehityksessä maissa. Pieni muruseni kasvattaisi poliitikkojen peräämää EU:n mineraaliomavaraisuutta. Takaan että “välinpitämättömyyden yläpuolelle nouseva toimintani olisi vilpittöntä ja sydämellistä”.

Edellä kerrottuun verraten rikkeeni olisi varsin vähäinen, onhan uusi kaivoslakimme “kansainvälisen ihmisoikeuden kannalta kyseenalainen”. Mahtaisiko sopivan värinen puoluejäsenkirja tehdä rikkeestä peräti ihailtavan ja julkisesti kehutun?

Jonna Tervomaata siteeraten:

Kappas vaan Sini sekä Ville,
kahdestaan lähti hippasille,
toisistaan huolta vaan ne pittää
ei nää ne muuta mittään.

JOKKE

Miessin kultasekahippu, jossa on useita kaksipäisiä kvartsikiteitä. Hipun läpimitta on 4,5 mm. Näin pieniä hippuja on vaikea kuvata ilman elektronimikroskooppia, sillä optisten kameroiden ja mikroskooppien tuottama syvyysterävyysalue jää kerta kaikkiaan liian pieneksi. Ratkaisuksi ongelmaan on kehitetty uusi kuvausmenetelmä, tarkennuspinoilu (focus stacking). Tällä menetelmällä hipusta on otettu ensin kymmenen eri korkeudelle tarkennettua yksittäistä kuvaa. Tämän jälkeen kuvien terävät alueet on yhdistetty tietokoneohjelmalla täydellisesti syväteräväksi näkymäksi. Kuva ja kuvankäsittely: Kari A. Kinnunen.

Erikoinen KULTASEKAHIPPU Miessiltä

Aarne Alhonen lähetti **Risto Mäläskän** kaivospiiriltä Miessiltä löytäneen erikoisen sekahipun tarkasteltavaksi. Hippu koostuu kaksipäisistä kvartsikiteistä, rautaoksidialueista ja kullasta. Arska kertoi, että hän ei ole vuosikymmenten aikana havainnut vastaavaa kuin vain kahdessa hipussa. Itse en ole aikaisemmin nähnyt yhtään tällaista.

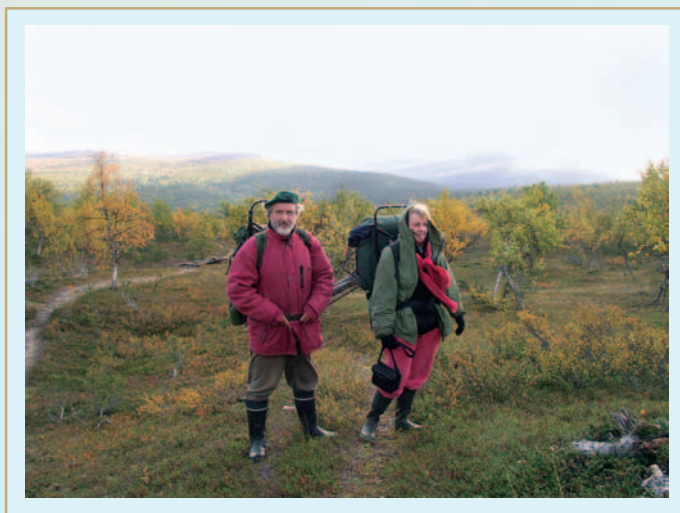
Sekahipun koko on 4,5 x 3,0 x 2,8 mm ja paino 0,11 g. Hippu on siis varsin pieni. Ilman luuppia tai stereomikroskooppia sen rakenne ei erotu. Hippu koostuu kaksipäisistä (bipyramidaalisista) prismaattisista kvartsikiteistä, pituudet 1–3 mm. Lisäksi hipussa on kullan ohella rautaoksiditäyttymiä, joiden voi tulkita syrjäyttäneen aikaisempaa mineraalainesta, mahdollisesti karbonaattia.

Hieman samankaltaista kaksipäisten kiteiden rakennetta on havaittu Sodankylän kvartsitähtikivessä (GTK raportti, Kinnunen ja Vartiainen, 1997). Etelä-Suomessa vastaavia kvart-

sitähtiä on löytynyt Espoon Masalan tieleikkauksista Porkkala–Mäntsälän ruhjevyyhykkeen hydrotermisistä rakotäyttymistä.

Kookkaampia kaksipäisiä kvartsikiteitä, yleensä savukvartsia, löytyy satunnaisesti monista pegmatiiteista. Suurimmat ovat olleet desimetriluokkaa. Myös kalkkikiviesiintymien onteloista on tavattu Suomesta kaksipäisiä vuorikiteitä, muodoltaan ns. herkimerin timantteja.

Tämän Miessin sekahipun kaltainen rakenne voi kirjallisuuden perusteella syntyä kallioperässä eri syvyyksillä. Synnyn edellytyksenä voi pitää avoimia kuumalla vedellä täyttyneitä rakoja, joissa veden paine on päässyt ylittämään ympäröivän kalliomassan aiheuttaman paineen. Kallioperän liikunnot voivat aiheuttaa rakojen vesitäytteeseen äkillisiä painevaihteluja. Ne puolestaan pystyvät irrottamaan seinämistä kvartsin kappaleita, jotka voivat kiteytyä kaksipäisiksi harvinaisuuksiksi.

*Aarne Alhonen
tunturivaelluksella
vaimonsa
kanssa.*

Koolla on merkitystä

LKL:n Kultaseminaari 18.–20.1.2013 keskittyi hienokullan talteenottoon

Lapin Kullankaivajain Liiton puheenjohtaja **Jouko Korhonen** kertoi yleensä olevansa seminaariristeilyltä palatessaan aivan täpinöissään siitä geologisesta tiedosta, jota seminaaris-

sa on saatu ammentaa. Nyt Jokke oli innoissaan jo ennen Kultaseminaarin alkua, seminaarin pääaiheena käsitelty hienokullan talteen-
saannin parantaminen kun tietää ammattikul-
lankaivajalle ilmaista rahaa.

LKL:n puheenjohtaja Jouko Korhonen piti kevyen ja yhteistyöhakuisen puheenvuoron. Miessin kuvernööri Heikki Pihlajamäki näyttää tyytyväiseltä.

Seminaarin puheenjohtaja Antti Peronius (vas.) antaa kultahistorioitsija Seppo J. Partaselle "Kauden isoimmus" -kiertopalkintoon liittyvän puheenvuoron hiukan isommista kultahipuista.

Mitä silmä ei näe, sitä sydän ei tiedä

Seminaarin odotetun pääteeman libreton esitti seminaarin puheenjohtaja, geologi **Antti Peronius** – täysin partituurin mukaan, voisi sanoa. Kahteen osaan jakamassa esityksessään Peronius ensin obduktioi hengettömien basillien anatomiaa, ja henkeä vedettyään paljasti seminaarin lopuksi kullankaivajille sopivia menetelmiä mikrohippujen talteensaannin parantamiseksi.

Aluksi Peronius murskasi naistenlehdissä viljellyn lohdullisen myytin siitä, että koolla ei olisi merkitystä. Hipun paino riippuu sen koosta ja paksuudesta, mikä puolestaan vaikuttaa saantoon. Kun hipun koko puolittuu, putoaa sen paino karkeasti kymmenesosaan. Samoin käy kun hipun nk. muotodimensio puolittuu. Ja jos sekä koko että muotodimensio puolittuu

vat yhtä aikaa, putoaa hipun paino noin sadasosaan. Kun hiput pienenevät ja litistyvät, kullannsaanto romahtaa.

Perinteisesti pienimmät hengettömät hiput joita saadaan, ja jotka tunnistetaan, ovat kokoluokkaa 0,15 g. Se on neulan terävän pään kokoinen partikkeli. Sitä pienempiä ei kullankaivajien yleisesti käyttämällä metodeilla saada talteen, ja silloin luonnollisesti oletetaan että niitä ei ole. Helpommin talteen saatavia n. 0,5 mm:n hengettömiä uppoaa tuhat kappaletta grammaan.

Mihin kullankaivajalle tuntemattomat mikrohiput sitten katoavat, ja kannattaako niiden perän haikailla?

Osaa hipun metsästäjistä ei "pölykulta" yksinkertaisesti kiinnostakaan, vaikka sillä joissakin paikoissa voisi olla prosentuaalisesti merkittävä lisä kullannsaantoon. Myöskin rännit voivat olla viritettyinä siten, että mikrohipuilla

ei yksinkertaisesti ole mahdollisuutta jäädä ränniin.

Mahdollista on, että hippuja ei tunnisteta, tai ne eivät jää kaivajan ränneihin. Suhteellisen harva kaivaja tarkastelee vaskaamaansa upaerää luupilla tai mikroskoopilla, jolloin talteen saatuja mikrohippuja ei havaita tai tunnisteta.

Maaperän kultapartikkelit kuvastavat sekä alkuperäisen esiintymän kullan mineralogialla että mineralisaation geologista historiaa, joilla molemmilla on merkityksensä mikrohippujen esiintymiselle ja löytämiselle.

Joissakin – lähinnä kiisuköyhissä – primääriesiintymissä niitä ei alun perinkään ole ollut tai ne ovat liuenneet primäärijuonen rapautuessa. Osa kultapurojen maaperästä taas koostuu morenisoituneesta jokisorasta, joka ei sisällä mikrohippuja

Luonteensa mukaisesti kevyet mikrohiput saattavat myös kulkeutua veden mukana kauas tai mikäli esiintymän kultapartikkelit ovat hyvin erikokoisia, lajittua rinneprosesseissa eri paikkaan tai eri kerrokseen kuin raskaammat fraktiot.

Pienen kullan suuret skaalat

Peroniuksen vetäessä henkeä kullankaivajien vanha tuttu, emeritus kaivosylitarkastaja ja Laivan kultakaivoksen ex-kaivosjohtaja **Kris-ter Söderholm** kertoi omista kokemuksistaan mikrokullan talteenotosta teollisissa mittakavassa sekä eri liuotusmenetelmistä.

Ihminen tuntuukin olleen kekseliäisimmillään kultaa pyydystäessään, oli sitten kyse teollisista rikastusmenetelmistä tai kullankaivajien äpöstyksistä oman valtauksen sfääreissä.

Söderholm esitteli Suomessakin käytössä olevia kullan teollisia rikastusmenetelmiä. Näitä ovat vaahdotus (mm. Vammala, Bidjovagge), painovoimaerotus, yhdistelmä painovoima- ja vaahdotusta (Pahtavaara, Pampalo, Saattopora), yhdistelmä painovoima- ja vaahdotusta + liuotusta normaali lämpötila ja paine (Laiva), liuotus autoklaavissa (Kittilä). Suomessa ei kullan osalta käytetä kasaliuotusta (heap leach-

ing), eikä myöskään bioliuotusmenetelmää (bioleaching).

Söderholm nosti esille Euroopan parlamentin 5.5.2010 komissiolle antaman päätöslauselman, jossa vaadittiin kieltämään syanidin käyttö kokonaan kaivosteollisuudessa v. 2011 loppuun mennessä. Päätöslauselman taustalla on Romaniassa vuonna 2000 tapahtunut vanhan padon sortuma ja sen aiheuttama jokien saastuminen. Onnettomuus johti jo vuonna 2006 kaivannaisjätedirektiivin säätämiseen, jonka ansiosta myös kullankaivajat kirjaavat uuden kaivoslain mukaiseen kaivannaisjätesuunnitelmaan mm. irrottamansa kunnan, ka-tajankäppyrät sekä lehmän kokoiset ja sitä pienemmät kivet, ja suunnitelman niiden varastoinnista ja jatkoohjodyntämisestä.

Söderholm totesi, että tällä hetkellä ei ole olemassa taloudellisesti kannattavia syaniditeknologiaa korvaavia vaihtoehtoisia rikastusmenetelmiä. Syanidin käyttökielto EU:n kulta-kaivoksissa karkottaisi kaivostoimintaa pois Euroopasta ja ohjaisi kaivostoiminnan maihin, joissa on heikko tai olematon lainsäädäntö.

Asianmukaisesti toimivia kaivoksia esim. Suomessa ja muissa EU-maissa jouduttaisiin sulkemaan. Uusia esiintymiä ei etsittäisi eikä kaivoksia voitaisi avata. Tällä olisi suuri negatiivinen taloudellinen vaikutus. Suomalaisista mepeistä **Satu Hassi** ja **Sirpa Pietikäinen** ovat olleet erityisen aktiivisia perätessään direktiivin täytäntöönpanoa.

Ei mitään rakettitiedettä

Kun Antti Peronius lopuksi kävi läpi maailman kultakentillä hieno- ja mikrokullan talteensaimiseksi käytetyt erilaiset menetelmät ja laitteet, alkoi kymmenen vuoden harkinnan jälkeen osan kulmaraudoista hitsatuista rihloista eteismattoon vaihtaneesta kullankaivajasta tuntua epämiellyttävältä. Tämähän sittenkin on raket-titiedettä...

Lohdullista oli kuulla, että ennen investoi-mista hydrauliseen rihlaan ja oskilloivaan tai värisevään ränniin, jigeihin, sykloonierottimiin,

knelsoneihin tai muihin sentrifugisysteemeihin, tärypöytään tai peräti siirrettävään kartio- tai spiraalierottimeen, kannattaa ensin tukia ja mitata mikrokullan määrä esiintymässä. Ehkä sen määrä on niin merkityksetön, että sen pyytämiseen ei kannata panostaa, tai sitten sitä ei ole lainkaan.

Halvinta on joka tapauksessa aloittaa oman rännin virittämisellä paremmin pyytäväksi. Kaltevuus ja käytetty vesimäärä on oltava isoja. Myös pelkkä syötetyn tavarahan seulontaan panostaminen auttaa, sekä muotiin – eikä suotta – tulleet erilaiset rihlatyypit, kuten expamedrihla. Monifraktioseulontaa ja rinnakkaiset rännit auttavat monin verroin enemmän. Tärkeää on saada turbulentit virtaukset rännissä kuriin. Tähän auttavat leveät rännit ja rauhallinen, laminaarinen eli sileä virtaus.

Prosessiin pitäisi muutenkin saada runsaasti puhdasta vettä – ja sehän tietää ongelmia.

Jo näillä toimenpiteillä saadaan oletettavasti merkittävä parannus kaikenkokoisen kultan talteensaamiseen.

Väärin ja moraalitonta

Ennen Jokenkin innolla odottamaa kullankaivajan ammattitaidon kehittämiseen tähtäävää osiota oli perjantain avausseminaarissa rämmitty kullankaivajan kiristyneen hallinnon upottavassa lettojängkässä.

Puheenjohtaja Korhosen lista kullankaivajien hallinnoinnissa julkista valtaa käyttävistä tahoista oli mykistävä; Metsähallitus, joka pysyy saman palaverin aikana vaihtamaan roolia viranomaisesta liikelaitokseksi tai maanhaltijaksi, sekä sen Luontopalvelut ja Metsätalous, jotka kumpikin toteuttavat oman ohjausministeriönsä agendaa. Kunnat ja niiden tekninen toimi. ELY-keskus ympäristö- ja kalatalousyksiköineen. Ympäristöministeriö, AVI ja ympäristökeskus. Saamelaiskäräjät, kolttien kyläkokous ja paliskunnat. Paliskuntain yhdistys ja Puolustusvoimat.

Kullankaivua koskevan luvituksen muutosvaiheessa lisäksi lausunto-oikeus on ainakin 15

taholla, sekä kaikilla niillä, jotka katsovat asian etuaan koskevan. Yhteensä noin 30 intressiryhmää, jotka voivat vaikuttaa kullankaivajien hankkeisiin. Muutenkin yhteiskunta tuntuu ottaneen kullankaivun erityishuomion kohteeksi. Vaikuttaa siltä, että risuja kullankaivajan tielle kerätään urakalla.

Hiipimällä tulleet suojeleohjelmat stabiloitiin Natura-ohjelmalla ja kaivoslainkin säädöksiin viriteltiin vielä lisäkoukkuja. Lisääntynyt byrokratia, kustannusten nousu ja saamelais-

Evp. toimittaja Veli-Pekka Jarva ja Matti Yli-Koski suuntaamassa kohti yökerhon kisakatsomoa.

Myyntitykit Pekka Itkonen ja Piipa Lainesalo myivät liiton tuotepöydän jälleen tyhjäksi.

*Kauko Matilainen putkittaa hippuja. Herkkä tuntu-
ma vaskaukseen on peräisin uusien jäsenten opastami-
sesta liiton 'kesätyttönä' "Petronellan pysäkillä".*

*Vuoden 2013 ensimmäiset kultakisat M/s Mariellalla.
Voittaja Jussi Jauhiainen (kesk.), toinen Kauko Mati-
lainen (vas.) ja kolmas Kalervo Ruohoniemi, joka oli
nopein, mutta laittoi osan hipuista kierrätykseen.*

käräjien hallinto-oikeuteen tehtäilemien vali-
tusten aiheuttamat viivästyksiset vaikuttavat sii-
hen, että osa kaivajista tulee lyömään pillit lo-
pullisesti pussiin.

Nämä ovat asioita, jotka paitsi syövät res-
surssija varsinaiselta kaivutyöltä, vaikuttavat
myös kullankaivun kustannuksiin. Tällä het-
kellä ympäristölupien määrä on 50–60 kpl,

mutta lisääntyneiden kustannusten jakajia tu-
lee olemaan tulevana vuosina entistä vähem-
män. Samalla kun kullankaivajan oikeuksiin
puuttuvia lakeja on tullut ja tulossa iso määrä
lisää, suunnitellaan palveluiden kylkeen lyötä-
väksi hintalappua. Toiminta samaan aikaan
hankaloituu ja kallistuu.

Tämä on väärin ja moraalitonta, totesi
puheenjohtaja Jouko Korhonen. Hän kuiten-
kin lohdutti kaivajia sillä, että jos kullankaiva-
jat olisivat aina uskoneet ja totelleet viranomai-
sia, olisi tämä toiminta loppunut jo aikoja sit-
ten.

Seminaarin puheenjohtaja Antti Peronius
kiitteli liiton puheenjohtaja Korhosta kevyestä
ja yhteistyöhakuisesta puheenvuorosta.

Valitusvastineiden teko syö resursseja

Ylitarkastaja **Pasi Molkoselkä** Tukesista ker-
toi, että alkuvuosi 2012 meni paljolti proses-
sin kehittämisessä, ja myöskin kuulemismenet-
tely vei odotettua enemmän aikaa.

Ensimmäinen uuden kaivoslain mukainen
lupapäätös oli 9.5.2012 Sallaan myönnetty jat-
kolupa. Kaikkiaan ensimmäisenä täytenä toi-
mintavuotena Tukesista annettiin 56 lupaa,
joista lainvoimaisiksi saatiin 45 kpl. Myönnet-
tyjen alueiden keskikoko oli 3,96 ha. Vuodelle
2013 oli vireillä vielä 104 hakemusta, joista
jatkoja noin 65 prosenttia.

Valitusvastineiden teko syö resursseja, ja
vaikuttaa tätä kautta hakemusten käsittelyai-
koihin. Valtauksia ja kh-lupia oli voimassa noin
190 kpl (2012 260 kpl), kokonaispinta-alal-
taan noin 910 ha (2012 1350 ha). Kaivospii-
rejä toistaiseksi vielä 28, pinta-ala n. 400 ha.

Valvontaa tehtiin yhteistyössä muiden vi-
ranomaisten kanssa noin sadalla valtausalueel-
la, pääosin noin 90 prosentilla asiat olivat kun-
nossa. Huomautettavaa löytyi lähinnä alueiden
yleisestä siisteydestä muutamalla paikalla sekä
monttujen luiskauksesta.

Lopuksi ylitarkastaja Molkoselkä halusi
vielä ohjeistaa kullankaivajia muutamista sei-
koista. Hän muistutti, että kaivoslain 32. §

mukaisesti etuoikeus kullanhuuhtontalupaan on sillä, joka on ensimmäisenä hakenut lupaa lain 34. § säädetyllä tavalla.

Molkoselkä tähdensi hakemuksen kunnollista valmistelua. Ohjeet löytyvät netistä osoitteesta www.tukes.fi.

Hakemuksen perumistapauksessa maksu määräytyy työmäärän mukaan, ennen kuulemisprosessia se on ilmainen. Kun kuuleminen on suoritettu, ja hakemus peruutetaan tai raukeaa muuten, peritään sen käsittelystä tehtyä työmäärää vastaava osuus.

Kartta-aineistoihin Molkoselkä toivoi tarkkuutta. Kartta-aineisto olisi mieluiten toimitettava tiedostona, mutta siihen on vähintään merkittävä kulmien koordinaattipisteet. Tässä auttaa tarvittaessa maanmittaustoimisto, tai internet (Paikkatietoikkuna, kansalaisen karttapainikka).

Kaivosalan edistämistä

Samansuuntaista viestiä kuultiin kaivosalan edistämiseen keskittyvän työ- ja elinkeinoministeriön kaivosylitarkastaja **Riikka Aaltonen** ministeriön katsauksessa.

Koko kaivannaisala tuntuu olleen hiukan sivuraiteella, julkinen keskustelu on keskittynyt lähinnä kaivosten ympäristö- ja vesiasioihin, kaivosveroon ja kaivosten ulkomaalaisomistukseen. Ministeriön tähtäimessä on, että Suomi olisi vuonna 2030 kestävä kaivosteollisuuden edelläkävijä.

Tavoitteen saavuttamiseksi on laadittu toimintaohjelma, ja yhtenä konkreettisena toimenpiteenä ministeriö on avannut osoitteessa www.kaivos2030.fi mahdollisuuden osallistua keskusteluun kestävästä kaivannaisteollisuudesta. Sivustolle toivotaan aiheesta viestejä, bloggeja ja kommentteja muiden kirjoituksiin.

Kaivosalan on päätetty toimivan pilottina myös yhteiskuntavastuun osalta. Ajatuksena tässä periaatepäätöksessä on se, että lainsäädäntä ei olisi se taso, jolla toimitaan, vaan siitä mentäisiin yli. Lapin Kullankaivajain Liiton *Hyvä kullankaivutapa* -projektia voidaankin pitää

tällaisena kullankaivualan autonomisena vastuullisuushankkeena.

Osana kaivosalan edistämisen rooliaan työ- ja elinkeinoministeriö seuraa myös kaivoslain toteutumista. Kaivoslaki, jota voitaneen pitää monin paikoin peruslähtökohdiltaan virheelisenä, ja sen soveltaminen ovat teettäneet kuullisen paljon töitä.

Uusi lupaviranomainen, Tukes on lupakäsittelyssään joutunut soveltamaan uutta lakia vähäisellä käytännön kokemuksella. Tämä on synnyttänyt luparuuhkaa, jota on lisännyt muuttuneen valitusprosessin viemä aika. Jopa varauksista valitetaan, ja ne uutisoidaan kaivos-hankkeina.

Muutenkin uuden ja vanhan lain soveltaminen tuntuu edelleen sekoittavan ihmisiä. Uudessa laissa kuitenkin on jo olemassa paljon niitä elementtejä, joita julkisessa keskustelussa peräänkuulutetaan. Uuden lain mukainen tiedotus on johtanut lisääntyneeseen huimioon ja aiheesta uutisointiin.

Kun laki vielä pörräsi eduskunnassa, oli kullankaivu keskustelun keskiössä. Nyt, keskustelun oltua voimakkaamman negatiivista, on julkisuudessa saatu Aaltosen mukaan kuitenkin olla vähän syrjässä.

Tähän voisi esittää vanhan postilentäjän kommentin, että silloin kun mistään ei kuulu mitään, on syytä huolestua.

Valvonnassa ei havaittu suuria ongelmia

Lapin ELY-keskuksen ympäristösuojelupäällikkö **Tiina Kämäräinen** piti esityksen koneellisen kullankaivun ympäristölupien valvonnasta, lupatarpeen määrittelystä ja toiminnasta vuonna 2012. Viesti varmankin meni perille, koska ympäristöluparakautetut ammattikaivajat olivat hyvin edustettuna seminaariyleisön joukossa.

Tarkastuksia tehdään 1–4 vuoden välein ja tarvittaessa, viime vuosina Lemmenjoki on ollut tehostetussa seurannassa. Samaan aikaan Lemmenjoella ja Ivalojoella on ollut erilliset yhteistarkkailuohjelmat vuodesta 2006 saakka,

minkä lisäksi ympäristöministeriö ja ELY-keskus on suorittanut omaa tehostettua tarkkailua vuosina 2009 ja 2011. Suuria ongelmia ei ole todettu. Puutteet ovat koskeneet vain pieniä samentumia ja polttoaineen säilytyksessä ilmenneitä puutteita.

Laajemmin koko kaivajakuntaa koskevista asioista Kämäräinen totesi, että kaivosviranomaisen pyytää lausunnon kaikista kullanhuuhtontaa koskevista lupahakemuksista ELY-keskukselta. Lapin ELY-keskus on huomioinut hakemuksiin liittyen, että niissä on puutteita selvityksissä, miten ehkäistään mahdollisia ympäristöhaittoja, mm. humuksen ja kiintoaineen huuhtoutumista vesistöön.

Hakemuksissa tulisi ilmetä, mitkä alueet ovat aiemmin olleet kaivutoiminnan piirissä.

Huuhdottavan aineksen käsittely tulee järjestää siten, että kiintoaineen joutuminen alapuoliseen vesistöön estetään, myös tulva-ajat huomioon ottaen. Lisäksi purojen varret pensaineen ja puustoineen olisi Kämäräisen mukaan pyrittävä säilyttämään mahdollisimman suurelta osalta.

Löytämisen iloa ja lihasten runoutta

Raskaiden hallinnon kiristämistä koskevien puheenvuorojen vastapainoksi kultahistorioitsija **Seppo J. Partanen** piti pienen, mukavan puheenvuoron isoista hipuista.

Isomushippujen löytämisessä on pari ominaisuutta, jotka erottavat ne peruskullasta. Ne teettävät löytäjälleen enemmän työtä sekä ennen että jälkeen löytymisen. Tämä johtuu niiden harvinaisuudesta ja sen synnyttämästä mediahuomiosta.

Vaikka isomushipun löytöhetket ovat suuria tunteita täynnä, ne kuitenkin harvoin ovat maailmankirjallisuudessa ja *Aku Ankassa* esitetyn kaltaisia onnenkantamoisia. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta isomushipun löytää pikemminkin sitkeä ja ammattitaitoinen kullankaivaja joka osaa käyttää taitojaan, kuin **Hannu Hanhi**.

Kaivukausi 2012 vaikutti isomushippujen

suhteen kuivalta kaudelta, mikä sai mediankin hakemaan ilmiön yhtäläisyyksiä kaivajia kuristavan uuteen kaivoslakiin. Suurten hippujen osalta täysin penkin alle menossa olleella kaivukaudella 2012 uutiskynnyksen ylitti 37-grammainen hippu syyskuun alussa. Sotajoen ammattikullankaivajien, **Maija ja Risto Vehviläisen** lumoavan kaunis 2,5-grammainen platinahippu antoi lopulta tulosvaroituksen; kohta kolisee.

15.9. rihloissa kolisi, mutta kolina kuului kin Lemmenjoen alueelta. Puskuojalla harmaan syksyisen päivänvalon näki 127-grammainen hippu, joka osasi löytää oikean löytäjänsä.

Pitkän uran kullankaivajana tehnyt kullankaivaja **Kari Merenluoto** aloitti kullan salaisuuksien penkomisen 1970-luvulla. Insinöörin koulutuksen saanut Merenluoto keräsi vanhojen kullankaivajien opit, sovelsi niitä koulutuksensa kautta kaivun kehittämiseen ja tehostamiseen.

Löytäjinä hipulla oli Puskuojalla lumilta lumille ahkeroinut kaivuporukka – Kari ja **Sirkka Merenluoto, Paavo Herukka ja Matti Jaara** – joten liiton kiertopalkintoon kaiverrettiin löytäjäksi Kultra Prospektor Oy.

Paljasta riemua oli *Vuoden kullankaivajateko* -huomionosoituksen jako. Liiton hallitus myönsi kunniakirjan Kullankaivajakalenteriprojektille, joka on ollut näkyvin ja suurinta julkisuutta saanut PR- ja mediatempaus kautta koko Lapin Kullankaivajain Liiton historian. Paikalla olleet projektiin osallistuneet kävivät pokkaamassa lavalla kaikki vaatteet päällä, ja siirtyivät tauolla hetkeksi takahuoneeseen tarjoamaan itselleen pikku naukut single malt-viskiä, joka maistui pieneltä ja ahtaalta turvekammilta, jonka piisi savuttaa sisään.

Kaikille seminaariin osallistuneille viranomaisille ojennettiin lahjuksena *Kullankaivajien Mieskalenteri 2013* piristämään harmaata virkamiesarkea.

Heli Rapakolle ja Antti Peroniukselle syvä kumarrus LKL:n ja seminaariväen puolesta. Amerikassa näin hienosti järjestettyä ja korkeataisoista seminaaria kutsuttaisiin konferenssiksi.

Maastoliikennelupakausi vaihtunut Hae uusi huoltolupa

Maastoliikennettä koskeva edellinen kiintiökausi päättyi vuoden 2013 lopussa. Metsähallitus on antanut uudet kiintiöpäätökset, jotka koskevat kalastusta ja maastoliikennettä valtion alueilla. Kiintiöpäätökset ovat voimassa vuoden 2016 loppuun saakka. Kaikkien maastoliikennelupaa tarvitsevien on haettava uudet luvat.

Metsähallitus myöntää Lemmenjoen kansallispuistoa koskevat luvat oheisen, aluejohtaja Jyrki Tolosen 23.1.2014 hyväksymän ohjeen mukaisesti.

OHJE LEMMENJOEN KANSALLISPUISTOSSA SIJAITSEVIEN VALTAUSTEN, KULLANHUHDONTALUPA-ALUEIDEN JA KAIVOSPIIRIEN HUOLTOON LIITTYVIEN MAASTOLIKENNELUPIEN MYÖNTÄMISEEN 2014 ALKAEN

Hyväksynyt aluejohtaja Jyrki Tolonen 23.1.2014

▶ Luvan myöntämisen periaatteina käytetään Lemmenjoen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman linjauksia. Ympäristöministeriö vahvisti suunnitelman 28.11.2008. Kirjaus Lemmenjoen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta luvusta 9.2 Maastoliikenne ja muu liikkuminen, toimenpiteet:

Pyritään siihen, että valtausten ja kaivospiirien huolto tehdään pääosin talvella. Lupia myönnetään Metsähallituksen lupaohjeen mukaisesti. Talvihuolto tapahtuu perinteistä talvihuoltoreittiä pitkin: Njurkulahti–Heinäjärvi–Hanhijärvi–Gaskoai-vi–valtaus/kaivospiiri tai Njurkulahti–Heinäjärvi–Paanneäytsi–Ravadasjärvi–Karakorvenkuru–valtaus/kaivospiiri. Talvihuoltoreitti pyritään merkitsemään talveksi epäselvien kohtien osalta.

Kesäaikana maastoliikennelupia valtausten ja kaivospiirien huoltoon myönnetään Metsähallituksen lupaohjeen mukaisesti.

Valtausten ja kaivospiirien huoltoa varten myönnetään maastoliikennelupia seuraavasti:

Maastoliikennelupien hinnoittelussa noudatetaan voimassa olevia Metsähallituksen yleis-

Montako miestä tarvitaan saamaan Yamaha-merkinen ummenajokas liikkeelle? Vähintään 4, mutta tarvitsevatko he kaikki Metsähallituksen maastoliikenneluvan?

siä ohjeita (ruokakuntakohtaiset luvat ym.). Useampaan ajokertaan oikeuttavat luvat myönnetään kiintiökauden ajaksi myöhemmin esitetyn periaattein.

Kiintiökaudeksi myönnettävien valtausten ja kullanhuhdontalupa-alueiden lupien osalta on tarkistettava kullanhuhdontaluvan voimassaoloaika (voi olla lyhyempi kuin kiintiökausi). Lupa myönnetään vain kullanhuhdontaluvan voimassaoloajalle.

Huoltoluvat on tarkoitettu vain kullanhuhdontaa varten tarvittavien tarvikkeiden ja varusteiden sekä polttopuiden kuljettamiseen.

Konekaivajat

Talviaikainen maastoliikenne

Huoltoluvat Njurkulahdesta valtaukselle tai kaivospiirille perinteistä talvihuoltoreittiä pitkin: Njurkulahti–Heinäjärvi–Hanhijärvi–Gas-koavi–valtaus/kaivospiiri tai Njurkulahti–Heinäjärvi–Paanneäytsi–Ravadasjärvi–Karakorvenkuru–valtaus/kullanhuhdontalupa-alue/kaivospiiri.

- Konekaivajille voidaan myöntää lupia moottorikelkalla tapahtuvaan kaivospiirin huoltoon enintään Metsähallituksen kiintiöpäätöksen voimassaoloajan mittaisina (Metsähallituksen päätös maastoliikennelupia koskevista alueellisista kiintiöistä). Lupa on voimassa kausittain 15.11.–30.4. riittävän lumipeitteen valitessa (väh. 20 cm). Konekaivajien pitkäaikaiselle työvoimalle voidaan myöntää vastaavia lupia (kirjallinen, perusteltu hakemus). Muutoin apureille myönnetään lupia kuten lapiokaivajille. Luvat ovat ruokakuntakohtaisia.

Kesäaikainen maastoliikenne

Huoltoluvat olemassa olevaa tiettyä uraa / tiettyjä uria (karttaliite aina luvan liitteenä) pitkin Kultahaminasta kaivospiirille.

- Konekaivajille voidaan myöntää maastoliikennelupia kaivospiirin välttämättömään huoltoon enintään Metsähalli-

tuksen kiintiöpäätöksen voimassaoloajan mittaisina (Metsähallituksen päätös maastoliikennelupia koskevista alueellisista kiintiöistä). Lupa on voimassa kausittain 20.5.–30.10. Konekaivajien pitkäaikaiselle työvoimalle voidaan myöntää vastaavia lupia (kirjallinen, perusteltu hakemus). Muutoin apureille myönnetään lupia kuten lapiokaivajille.

Koneiden siirto- ja kuljetusluvat

- Koneiden siirto- ja kuljetuslupia myönnetään vain lumipeitteen ajalle. Lupaa haetaan aina kirjallisena. Koneen siirtoluvalla myönnetään tarvittaessa luvat myös avustaville moottorikelkoille.

Lapiokaivajat

Talviaikainen maastoliikenne

Huoltoluvat Njurkulahdesta valtaukselle tai kaivospiirille perinteistä talvihuoltoreittiä pitkin: Njurkulahti–Heinäjärvi–Hanhijärvi–Gas-koavi–valtaus/kaivospiiri tai Njurkulahti–Heinäjärvi–Paanneäytsi–Ravadasjärvi–Karakorvenkuru–valtaus/kaivospiiri.

- Lapiokaivajille voidaan myöntää lupia

Kullankaivaja Mattila ynnä muut sellaiset matkalla evakuoimaan päättäneen valtauksen varusteita Lemmenjoen Poijuskaidista.

moottorikelkalla tapahtuvaan huoltoon enintään Metsähallituksen kiintiöpäätöksen voimassaoloajan mittaisina (Metsähallituksen päätös maastoliikennelupia koskevista alueellisista kiintiöistä). Lupa on voimassa talvikaudella 15.11.-30.4. riittävän lumipeitteen vallitessa (väh. 20 cm) välttämättömään huoltoajoon (max. 4 huoltoreissua talvikaudessa). Yksi huoltoreissu voi sisältää useamman ajon edestakaisin (esim. polttopuun ajo lanssista kaivualueelle).

- Luvan haltija on velvollinen ilmoittamaan aina etukäteen Metsähallitukselle huoltoajon ajankohdan. Ilmoitus tulee tehdä tekstiviestillä luvassa ilmoitettuun puhelinnumeroon (Ivalon asiakaspalvelu p. 0400 725147) tai sähköpostiviestillä luvassa annettuun osoitteeseen (ivalo@metso.fi).
- Etukäteen tehdyn ilmoituksen laiminlyöminen tarkoittaa luvatonta maastoliikennettä ja voi lisäksi johtaa luvan perumiseen.
- Mikäli viestin lähettäminen ei onnistu, lupa ei ole voimassa.
- Luvan haltija kirjaa lupalomakkeelle ilmoittamansa huoltoajankohdan.
- Ammattimaisille lapiokaivajille voidaan myöntää talviaikaisia lupia kiintiökaudeksi kuten konekaivajille (kirjallinen, toiminnan luonteen kuvaava hakemus vrt. ammattimaisuutta kuvaavat kriteerit^{*}). Luvat ovat ruokakuntakohtaisia.

Kesäaikainen maastoliikenne

- Lapiokaivajille voidaan myöntää kertaluonteisia tapauskohtaisia lupia välttämättömään huoltoon, jos on erityisen paljon kuljetettavaa tavaraa. Tällaisia lupia voidaan myöntää korkeintaan 2 kertaa kesäkauden aikana (yhellä luvalla tarkoitetaan edestakaista matkaa).
- Ammattimaisille lapiokaivajille voidaan

myöntää kesäaikaisia lupia Metsähallituksen kiintiöpäätöksen voimassaoloajan mittaisina (Metsähallituksen päätös maastoliikennelupia koskevista alueellisista kiintiöistä). Lupa on voimassa 4 kertaa kesäkauden aikana.

- Luvan haltija on velvollinen ilmoittamaan aina etukäteen Metsähallitukselle huoltoajon ajankohdan. Ilmoitus tulee tehdä tekstiviestillä luvassa ilmoitettuun puhelinnumeroon Ivalon asiakaspalveluun (puh. 0400 725147) tai sähköpostiviestillä luvassa annettuun osoitteeseen (ivalo@metso.fi).
- Etukäteen tehdyn ilmoituksen laiminlyöminen tarkoittaa luvatonta maastoliikennettä ja voi lisäksi johtaa luvan perumiseen.
- Mikäli viestin lähettäminen ei onnistu, lupa ei ole voimassa.
- Luvan haltija kirjaa lupalomakkeelle ilmoittamansa huoltoajankohdan.

1 Vähintään kolmen vuoden henkilökohtainen kultahistoria

Henkilökohtaisen kultahistoriansa voi osoittaa esim. valtauksen omistamisella ja esiintymisellä kaivutilastoissa.

2 Kaivumäärä on vähintään 40 m³/v

3 Vuosittainen kaivuaika on vähintään 50 vrk

4 Ammattimaisuus verottajan silmissä

Ammatinharjoittajan veroilmoituksessa ilmoitetaan kullan myyntituloja vähintään 800 € vuodessa lapiokaivajalla. Samoin perusteena voi olla kultayhtiön kokonaan tai merkittävältä osalta omistaminen. Yhtiön päätoimialan tulee olla kullankaivu ja sillä on oltava kullanmyyntituloja em. määrä.

5 Toimintaa varten tehdyt taloudelliset investoinnit: 10 000 euroa lapiokaivajalla

^{*} Ammattimaisille lapiokaivajille voidaan myöntää talviaikaisia lupia kuten konekaivajille ja kesäajan maastoliikennelupia myös kiintiökaudeksi (lupa on voimassa 4 kertaa kesäkauden aikana). Ammattimaisuuden määrittämisessä käytetään apuna alla olevia kriteerejä (kaikkien kriteerien ei tarvitse täytyä). Kriteerit perustuvat Lapiokaivajain liitto ry:n esitykseen.

LKL ei vastustanut Geopark-hakemusta

Kansainvälinen ainutlaatuisten geologisten kohteiden Geopark-verkosto perustettiin kesäkuussa 2000 jakamaan kokemuksia ja parhaita käytäntöjä luonnontieteiden opetukselta, geologisen perinnön suojelusta, geoturismista ja kestävästä kehityksestä. Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco toimii verkoston suojelijana ja kattojärjestönä Global Geoparks -verkoston kautta.

Tätä geologisten muodostelmien ilosanomaa alettiin toden teolla vyöryttää Lapin kultamaille GeoKulMa-hankkeen kautta vuonna 2011. Kultamuseosäitiön vetämällä hankkeella selvitettiin mahdollisuutta perustaa Lappiin Kultainen Geopark, maailman pohjoisin Geopark.

Aiemmin Suomessa on vuonna 2010 perustettu Rokua Geopark, joka koostuu Rokuan harju- ja dyynialueesta, Oulujokilaaksosta sekä Oulujärvestä. Rokua Geoparkin teema on jääkausi, jonka jäljet ovat alueella havainnollisesti nähtävissä.

GeoKulMasta Golden Geopark of Lapland

GeoKulMa-hanke huipentui 6.10.2011 Tankavaarassa järjestettyyn Kultasymposiumiin, jossa oli tarkoitus selvittää löytyykö Lapista Geopark-verkostoon sopiva alue, sekä päättää hankkeesta vastaava organisaatio. Lapin Kullankaivajain Liittoa ei symposiumiin kutsuttu, koska vetovastuussa oleva taho totesi liiton kannan olevan muutenkin tiedossa.

Liitto meni, vaikkei oltu pyydettykään ja esitti kantansa, joka sai paljon huomiota julkisuudessa.

Matkailijoiden uskotaan haluavan perehtyä tarkemmin tällaisiin geologisiin muodostelmiin. Taustalla yhdeksi geositeksi esitettyä Lemmenjoen Jäkäläpään lieveuomastoa. Kuvaaja: Ilkka Ärrälä.

Symposiumin puheenjohtajana toiminut **Heikki Tuomi-Nikula** esitti tilaisuuden lopuksi vahvana ultimaatumina, että Lapin Kullankaivajain Liitto on otettava heti ensi vaiheessa mukaan hankkeen jatkovalmisteluiden ytimeen.

Jatkohanketta hallinnoimaan valittiin Inarin kunnan Elineinot & kehitys Nordica. Ohjausryhmään pyydettiin lisäksi edustajat Inarin ja Sodankylän kunnista, GTK:lta, Metsähallitukselta, Inari-Saariselkä Matkailu Oy:ltä ja Lapin Kullankaivajain Liitolta.

Asiantuntijoina toimivat Kultamuseo, Saamelaismuseum Siida ja Lapin liitto.

Projektipäälliköksi Golden Geopark-hankkeeksi jalostettuun projektiin nimettiin **Venla Karkola**.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n puolesta Geopark-yhdyshenkilönä ja ohjausryhmän jäse-

nenä toimi liiton edunvalvontapäällikkö **Antti Peronius** liiton edunvalvonnasta ja hänen varamiehekseen nimettiin toiminnanjohtaja **Kai Rantanen**.

Päällekkäisten sitoumusten varalta on liiton viestinviejänä ollut lisäksi liiton varapuheenjohtaja **Hannu Viranto**. Tällä on pyritty varmistamaan se, että liiton näkemykset tulevat varmasti kuulluiksi hankesuunnittelussa.

Pelkona suojelun laajentuminen

Lapin Kullankaivajain Liitto lähti Lapin liiton rahoittamaan Geopark-valmisteluhankkeeseen mukaan hyvin skeptisenä, koska pelkona oli suojelun laajentuminen ja kullankaivun toimintamahdollisuuksien kaventuminen. Tällaisesta kehityskaaresta kullankaivajilla on huonoja kokemuksia; luvataan hyviä asioita – ja päätösten teon jälkeen hallintotodellisuus muotoutuu ihan toiseksi kuin mistä sovittiin.

Kullankaivajille on ikäviä kokemuksia siitä, että moni sinänsä aivan kannatettava asia on käytetty kullankaivua rajoittavana argumenttina.

Suojelualueita perustettaessa luvataan aina, että mikään ei muutu tai vaikeudu. Sopeuttamisvaiheen jälkeen kaikki muuttuu ja vaikeutuu. Eikä tämä koske pelkästään kullankaivua, kuten monet vanhoja Ylä-Lapin nautinto-oikeuksia hyödyntäneet tietävät.

Valitettavasti tässäkin asiassa Geoparkin perustamisen jälkeen on pelkona, että joku virallinen lausunnonantaja tulee perustelemaan Geoparkin koskemattomusperiaatteilla sitä, että ko. alueelle ei tule myöntää lupia kullankaivua varten. Ja näin Geopark kääntyy kullankaivajia vastaan.

Aktiivinen kullankaivu jatkuu

ENG:n hakemuspaperissa painotetaan kovin geologisen perinnön suojelua ja kestäväää kehitystä. Kullankaivajia arvelutti suuresti, kuinka alueen perinteinen kullankaivu istuisi tähän kuvioon asioita hallinnoivan kansainvälisen orga-

nisaation puheenjohtajiston silmissä.

Ennen LKL:n hallituksen asian käsittelyä liiton varapuheenjohtaja Hannu Virannon myötävaikutuksella hallitukselle järjestyi suora keskusteluyhteys Inarin kunnan edustajiin.

Kunnan edustajina kunnanjohtaja **Reijo Timperi**, **Janne Seurujärvi** ja **Teuvo Katajamaa** vakuuttivat, että minkään alueen suojelustatus ei laajene tämän projektin kautta. Tämä linjaus pysyi ohjenuorana koko Geopark-valmistelun ajan, ja LKL katsoo että Inarin kunta on tässä asiassa antamansa lupauksen pitänyt.

Kullankaivajien kannalta Geopark onkin hyväksyttävissä vain, jos kyseisellä alueella toimiva aktiivinen kullankaivu saa toimintaa puoltavan statuksen.

Kullankaivun käynnistämiseen liittyy kaksi erillistä, jopa vuosia kestäväää luparulettia (kaihosviranomaisen lupa ja ympäristölupa). Näiden yhteydessä selvitetään erilaisia vaikutuksia hyvin laajasti ja käydään perusteelliset lausuntokierrokset. Jos näiden lausuntokierrosten yhteydessä voisi olla varma, että Geoparkin sisällä toimiminen olisi kannatettava – siis kullankaivua edistävä asia – niin mitään Geoparkin vastustusta ei kullankaivajien keskuudessa olisi.

Geo-kohteiden suojelustatus

Lapin Kullankaivajain Liitto vaati, että hakupaperissa kerrotaan, että Geopark-kokonaisuuden sisällä ja yksittäisten Geo-kohteiden välillä suojelustatus vaihtelee, eikä niitä tulla Geopark-hankkeen toimesta muuttamaan, ei ainakaan kiristämään. Eikä jonkin yksittäisen kohteen Geostatus ole peruste missään lupaprosessissa (kullanhuuhdonta- tai ympäristölupaprosessi) evätä tai vaikeuttaa kullankaivuhankkeen toteutumista. Lisäksi yksittäisissä asiakysemissä, kuten kohteiden sijoittamisessa ja rajaamisessa liiton edustaja Antti Peronius pystyi esittämään perusteltuja ja rakentavia esityksiä, jotka ovat kullankaivajien kannalta siedettäviä kompromisseja.

Tietoa näistä Golden Geopark of Laplandin teemoista ja aluerajauksista, sekä alustava päätös

kohdelistasta saadaan toivottavasti julkisuuteen lähitulevaisuudessa.

LKL ei vastusta muita elinkeinoja

LKL:n hallitus on linjannut, että liitto ei vastusta muiden elinkeinojen toimintaa osana omaa edunvalvontaamme. Liitto näkee, että kaikkien elinkeinojen edistyminen on hyvä asia. Varsinkin se ei vastusta matkailuhankkeita, sillä niistä myös kullankaivajat välillisesti ovat hyötynneet. Ja Geopark on nähtävä ensisijaisesti matkailuhankkeena.

Lisäksi Geopark-hankeen ohjausryhmä hyväksyi nämä periaatteet ja päätti hakemuksessa avata tämän hieman vaikean aktiivisen kullankaivuasian aivan avoimesti valinnasta päättävien tarkasteltavaksi. Lisäksi se hyväksyi sen periaatteen, että jos tämä kullankaivajien olemassaolo on este Geoparkin toteutumiselle, niin sitten se on näin ja koko asia saa raueta. Tätä linjausta kullankaivajat arvostavat.

Lapin Kullankaivajain Liitto ei vastustanut Geopark-hakemuksen jättämistä ja toivoo, että Geoparkiin liittyen tulevaisuudessa syntyy kaikkia meitä hyödyttävää matkailutulon kasvua ja muutakin kaikkia elinkeinoaloja hyödyttävää yhteistyötä.

Tällaisissa positiivissa asioissa LKL ry toteusi olevansa mielellään mukana.

Kultainen Feeniks-lintu tuhkasta

Geoparkin perustaminen edellytti Inarin ja Sodankylän kunnilta sitoutumista tulevaan toimintaan ja hallinnointiin neljän vuoden ajaksi. Myös Metsähallitukselta oli saatava geopark-päätös seuraavien neljän vuoden ajaksi.

Kuntien tuli siis päättää geoparkin perustamisesta ja verkostoon hakeutumisesta, sekä geoparkin ylläpidosta neljän vuoden ajaksi kerrallaan. Tämä tarkoittaisi kustannusarvion mukaan ensimmäisen neljän vuoden aikana enimmillään

50 000 euron panosta kummaltakin kunnalta vuodessa. Mahdollinen hankerahoitus laskisi kuntien rahoitusosuutta.

Tämän jälkeen EGN suorittaa arvioinnin ja tekee päätöksen jatkosta jälleen neljäksi vuodeksi.

Geoparkin perustamiseen tähtäävän 16 kuukauden pituisen toimintaympäristöhankeeseen kustannusarvio on 170 000 euroa. Mikäli toimintaympäristöhankeeseen tulee Lapin liitolta myönteinen päätös, on kummankin kunnan rahoitusosuus siinä 24 000 euroa ja Metsähallituksen 3 000 euroa.

Geoparkin ja siihen liittyvien hankkeiden hallinnointi hoidettaisiin Inarin kunnan Elinkeinot & kehitys Nordicassa.

Geoparkin valmisteluhankkeessa olevat erisidosryhmät – mukaan lukien Lapin Kullankaivajain Liitto – olivat yhdessä sovittujen reunaehtojen jälkeen yksimielisiä geoparkin perustamisedellytyksistä Sodankylän ja Inarin kuntien alueelle, ja esittivät kunnille kultaan ja alueen muuhun geologiaan sekä luontoon ja kulttuurin perustuvan Golden Geopark of Lapland -nimisen geoparkin perustamista.

Inarin kunnanhallitus päätti kokouksessaan 18.11.2013 yksimielisesti perustaa geoparkin ja sitoutua sen rahoitukseen ja hallinnointiin vuosiksi 2014–2018.

Kaikille suureksi yllätykseksi Sodankylän kunnanhallitus päättikin yhtä yksimielisesti seuraavana päivänä olla perustamatta ja sitoutumatta valmisteltuun geoparkiin.

Hakemusta ei pystytty Sodankylän yllättävän hankkeesta vetäytymisen vuoksi jättämään hakuaikana marraskuun loppuun mennessä. Kaikki olivat hämmentyneitä siitä, että hanketta eivät kaataneetkaan ankryöiksi mielensäpahoittajiksi luokitellut kullankaivajat, vaan kaivosmyönteinen Tankavaaran isäntäkunta naapurissa.

Tuhkan laskeuduttua Inarin kunta on päättänyt jatkaa hankkeen valmistelua edellä mainitun toimintaympäristöhankevaroin yhteistyössä Metsähallituksen kanssa, ilman Sodankylän kuntaa.

Kirjoittaja tutkii näytettä, jossa on 8 ppm kultaa.

Kaaresselän kullat ja kuparit

EELIS PULKKINEN

Kaaresselkä sijoittuu Sodankylän kuntaan ja on 20 km kirkolta luoteeseen. Paikalle pääsee hyvin lähemällä Sodankylästä pohjoiseen valtatie 4:ää pitkin ja kääntymällä kolmen kilometrin jälkeen vasemmalla Jeesiön ratsutielle. Sitä mennään 20 kilometriä ja ollaan Kaaresselässä, joka on tien oikealla puolella. Koko alueen läpi on ajokelpoinen penkattu soratie. Siitä haarautuu vanhojen juontoteiden verkosto, joka kattaa koko Kaaresselän.

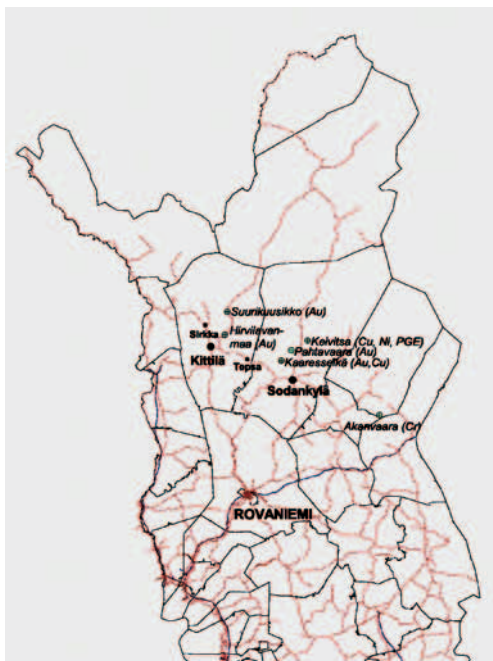
Kaaresselkää tutkittiin jo vuosia lyhy- ja sinkkimineralioiden vuoksi (Härkönen 1980). Siinä yhteydessä alue mitattiin slinogramilla ja magnetometrillä. Tutkimusten yhteydessä tavattiin sideriitti- ja dolomiittipitoisia kiviä. Niiden analyysit osoittivat 11–300 ppb:n kultapitoisuutta.

Se kannusti tekemään koko Kaaresselän kattavan (10 km²) moreeninäytteenoton tihe-

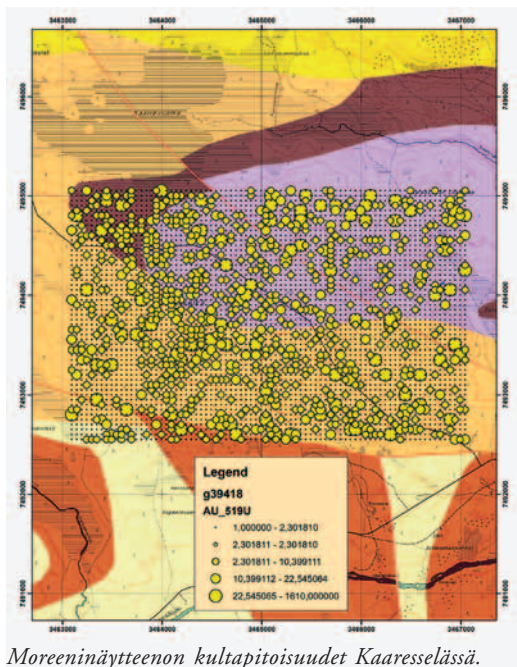
ydellä 50 x 50 m. Näytteiden > 0,06 mm fraktio analysoitiin 34 alkuaineen suhteen mukaan lukien kulta. Sen tulokset johtivat vuosikymmenen kestäneisiin kultatutkimuksiin alueella. Tutkimuksiin osallistui minun lisäksi lähes koko Sodankylän tutkimusväki, joista **Veikko Ojuva** ja **Vilho Mäntynen** tekivät tutkimusavustajina merkittävän työn. Myöhemmin GTK etsi malmikoiran kanssa uusia sinkki-lyijyesiintymiä, mutta kairaukset eivät tuottaneet

ko. mineraaleja vaan 0,5 ppm:n kultapitoisuuden (Karvinen 1997).

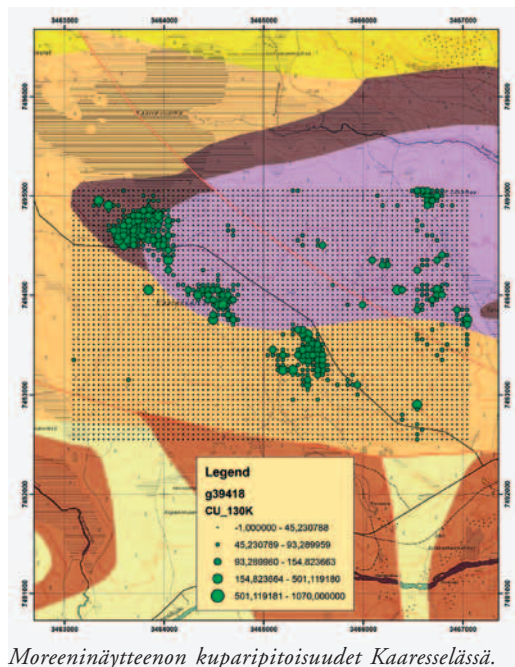
Minä tein alustavan raportin Kaaresselän kaakkoisosan tutkimuksista ja ajattelin jättää koko homman, sillä Rovaniemellä olleet pomoni arvelivat minun löytäneen tarpeeksi kultaa ja ehdottivat siirtymistä uudelle alueella (Pulkinen 1998). Siitä alkoi erämaavaellus Ruosselän alueella, josta lopulta saatiin esiin paksun rapautuman alta pieni kulta-kupariesiintymä

Kaaresselkä sijaitsee Keski-Lapissa.

Moreeninäytteenon kultapitoisuudet Kaarenesselässä.

Moreeninäytteenon kuparipitoisuudet Kaarenesselässä.

Sakiatievasta (Pulkkinen 2008).

Ruosselän tutkimusten alussa olin Rovaniemellä ”sadanpäämiehenä”. Silloin olivat sekä geokemian laboratorio että kenttäväki yhdessä, ja väkeä oli noin sata henkeä. Ruosselän tutkimus keskeytyi aina vuoteen 2000 asti, sillä olin välillä ympäristötutkimuksissa (Pulkkinen 1991). Sen jälkeen jatkoin Kaarenesselän kimpussa, ja sain sieltä lopulta tehdyksi myyntiraportin **Helena Hulkkin** avustuksella. Siinä on esitetty parhaimmat kohteet, joista *Vanha* on lupaavin ja *Tienvarresta* voin esittää vain tilavuusarvion kultapitoisesta kivistä, koska karbonaattipitoiset malmikivet olivat läpeensä rapautuneita (Pulkkinen ja Hulkki 1999).

Raportin teossa oli kiire, koska GTK:lla ei ollut muuta esitettävää ministeriölle. Monet kaivosyhtiöt ottivat yhteyttä, ja lopulta Tertiary Minerals otti koko alueen haltuunsa. Heidän tutkimuksissaan löytyi kohteesta *Vanha* lisää kultaa ja kohteesta *Lampi* on breksiavyöhyke, jossa on 10 metrin matkalla enimmillään 5,7 ppm kultapitoisuus (<http://tertiaryminerals.com/kaarenesselka.html>).

Aiemmat tutkimukset oli tehty alueen ete-

lälaidassa olevan poroaidan kulmasta otetun koordinaatin mukaan. Tällöin tehty linjoitus osoittautui olevan 21 m itään ja 13 m pohjoiseen myöhemmin GPS:llä mitatuista koordinaateista. Tästä oli aluksi paljon hankaluuksia, mutta pian asia korjattiin tekemällä systemaattinen korjaus kaikkiin sitä ennen tehtyjen tutkimusten koordinaatteihin.

Moreenin geokemian tulosten tulokinnassa katsoin parhaimmaksi keinoksi huomioida ne anomaliat, joissa oli useita anomaliapisteitä lähekkäin sekä kupariin, arseeniin, telluuriin ja rautaan liittyvät kulta-anomaliat.

Kaarenesselän kultaesiintymät ovat epigeneettisiä, hydrotermisiä mineralisatioita, jotka sijoittuvat kivilajien kontakteihin muodostuneisiin hiertosaumoihin. Koko alueen läpi menee kaksi Sirkka-ruhjeen hiertosaumaa, ja niiden väliin ovat syntyneet tensiöraot. Korkeimmat kultapitoisuudet niihin hiertosaumojen osiin, missä on kuparikiisu-kvartsi- tai rikkikiisu-kvartsijuonistoa. Kultaa löytyy myös pienoibreksioista ja kiisu-karbonaattibreksiasta tai -juonistosta.

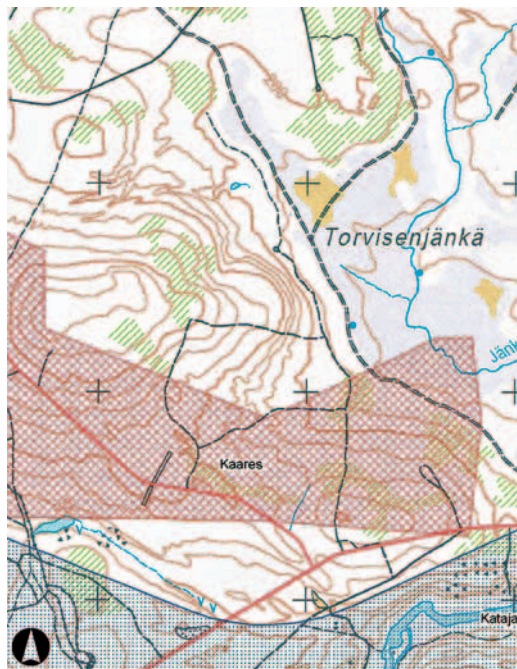
Kaikki paikannetut kultaesiintymät ovat

Tutkimusoja Kaaresselän kohteessa Tienvarsi. Ojan pohjalla on mittanauha ja geologi työssä kartoittamassa kivilajeja.

0,5–4 metriä paksun moreenipeitteen alla. Esiintymät on tutkittu kaivamalla tutkimusojat, joiden näytteiden ja maastogeofysiikan mittausten tulosten perusteella suunnittelin syväkairaukset. Kaikki malmiesiintymät ovat valtion maalla ja alueen eteläosassa on poroaita.

Kaaresselän kallioperässä on runsaasti karbonaattirikkaita kivilajeja. Tämä on aiheuttanut sen, että kallion pinta on rapautunut jopa 10 metrin syvyyteen. Malmiesiintymät ovat yleensä kiisu-karbonaatti-kvartsikivissä. Näissä kiisun aloittaessa rapautumisen on syntynyt happamia liuoksia, jotka ovat rapauttaneet karbonaatit. Tuloksena rapautunut kallioperä, jossa rapautuman sisällä on kiinteitä kvartsiosu-eita. Tämän tyyppinen rapautuma aiheutti syväkairauksissa niin paljon sydänhukkaa, että usein näytteeksi saatiin vain kvartsisiruja. Tähän tuli avuksi sellainen kemikaali, joka sitoi rapautuman. Tällöin näytteen saanti oli parhaimmillaan 90 prosenttia.

Kaaresselän topografinen kartta. Tertiary Mineral'in valtaus on merkitty punaisella rasterilla. Valtauksen pohjoispuolella oleva sulamisvesiuomasto voisi olla so-piva rännityspaikka.

Aluksi kairauksen käytössä oli vain GTK:n pieni kosketuskaira. Sillä saatiin sen verran näytettä, että niiden analyysit osoittivat kairauksen jatkamisen tarpeelliseksi. Myöhemmin mineralisatioiden paikantamiseen käytettiin urakoitsijoiden järempiä laitteita. Kaaresselän pääkohteessa käytettiin RC-kairausta (reverse circulation), jolla toivottiin saatavan luotettavasti näytettä. Menetelmällä saadaan periaatteessa koko näyte ylös. Tässä tapauksessa oli ongelmana 30 asteen pakkanen, jolloin jokainen vesi oli vaarassa jäätyä, ja niin tapahtuikin.

Vaikeimmissa rapautumissa näytteen saanti jäi vajaaksi, mutta sillä saatiin kuitenkin siihen asti luotettavin näyte. Sen perusteella esitettiin raportoidessa käytetyt pitoisuudet malmimäärän arvioimiseksi. Muissa kohteissa ei käytetty RC-kairausta, ja niiden malmiarviot olivat lähinnä suuntaa antavia.

Kaaresselästä on aikojen saatossa kulunut suuret määrät kultarikasta rapautumaa man-

nerjäätiköiden ja niiden sulamisvesien mukana itään. Tertiary Minerals aikoo jatkaa tutkimuksia. Toivon mukaan he onnistuvat hallitsemaan rapautumanäytteenoton paremmin kuin GTK. Tertiären valtauksen pohjoispuolella on erittäin lupaava sulamisvesiuoma, josta olisi saatavissa rännittämällä hyviä hippusaaliita.

Kohde *Vanha* on Kaarelän alueen parhaimmin tutkittu kohde. Siinä on 600 metrin itä-länsisuuntainen kulta-kupariesiintymä, jossa korkein kultapitoisuus on 45 ppm. Kupari ja kulta ovat samoissa näytteissä silloin, kun kuparipitoisuus on alle yhden prosentin. *Vanhassa* on kultaesiintymän pohjoispuolella 400 metriä pitkä itä-länsisuuntainen kupariesiintymä, jossa on 0,2–2 prosenttia Cu.

Kohteen *Tienvieri* malmivyyöhyke jatkuu syvyyden ja kulun suunnassa. Siinä kuten muissakin Kaarelän malmeissa kulta on metallisena eli hippukultana. Korkeimman huipun päällä on götittipitoinen kvartsijuoni, joka jäi 1990-luvun tutkimuksissa analysoimatta. Siitäkin on varmuudella kulunut ja hajonnut pois kultapitoista kivijauhetta jäätikön ja sen sulamisvesien virtauksen mukana itärinteen uomoihin.

Viitteet

Härkönen, I. 1980. Selostus malmitutkimuksista Sodankylän Kaarelän alueella vuosina 1978–1979. Ra-

portti nro. M 19/3714/-80/1/10. Geologian tutkimuskeskuksen arkisto.

Karvinen, A. 1997. Selostus malmitutkimuksista Sodankylän kunnassa valtausalueella Kaarelässä 3, Kaiv. Rek. Nro. 4445/2 suoritetuista malmitutkimuksista Kaarelän alueella vuosin. Raportti nro. M 06/3714/-97/1/10. Geologian tutkimuskeskuksen arkisto.

Pulkkinen, E. 1998. Selostus malmitutkimuksista Sodankylän kunnassa valtausalueella Kaarelässä 2, Kaiv. Rek. Nro. 4445/2 suoritetuista malmitutkimuksista Kaarelän alueella vuosin. Raportti nro. M 06/3714/-98/1/10. Geologian tutkimuskeskuksen arkisto.

Pulkkinen, E. (ed.) 1991. Environmental Geochemistry in Northern Europe. Geological Survey of Finland, Special Paper 9, 321 p.

Pulkkinen, E. 1997. Tutkimustyöselostus Sodankylän kunnassa valtausalueella Kaarelässä 2, kaiv. rek. nro 4445/ suoritetuista malmitutkimuksista Exploration report on the claim area Kaarelässä 2, Mine Reg. nr 4445/1 in the municipality of Sodankylä. GTK:n arkisto. Kairausraportit. Claim reports. M06/3714/97/1/10

Pulkkinen, E. 1997. Tutkimustyöselostus Sodankylän kunnassa valtausalueella Kaarelässä 2, kaiv. rek. nro 4445/ suoritetuista malmitutkimuksista Exploration report on the claim area Kaarelässä 2, Mine Reg. nr 4445/1 in the municipality of Sodankylä. GTK:n arkisto. Kairausraportit. Claim reports. M06/3714/97/1/10

Pulkkinen, Eelis, Keinänen Veikko and Salmirinne Heikki 2005. The Sakiatieva gold prospect in the Central Lapland Greenstone Belt, Finland. Geological Survey of Finland (GTK) CM06/3741/2005/1/10. <http://tertiaryminerals.com/kaarelssa.html>.

VENEKULJETUKSET LEMMENJOELLA

Tavarakuljetukset kulta-alueelle

Veikko Jomppanen

0400 137 090

Polttopuuta metrisenä halkona.

Kysy myös poronlihaa

Lahjoitus Kultamuseolle

Ainutlaatuisia asiakirjoja 1870-luvulta

Isommushippuja voi tulla museotyössä eteen talvellakin. Ne eivät välttämättä kimalla, mutta ovat painonsa arvosta kultaa asiasta kiinnostuneille. Tällaisia olivat lokakuussa Kultamuseolle lahjoitetut kauppias Goveniuksen asiakirjat yli sadan vuoden takaa kultahistoriasta.

Kultamuseo sai kiinnostavaa sähköpostia lokakuun lopulla kun **Kaj-Peter Mattsson** lähestyi museota vanhojen asiakirjojen lahjoitusaikeista. Kyse ei ollut mistä tahansa papereista, vaan kultahistoriasta tunnetun kauppias **Karl Adolf Goveniuksen** dokumenteista. Ainutlaatuiset asiakirjat sisältävät mm. yhtiösopimuksia, työlistoja, kultatoimituksia, erinäisiä henkilökohtaisia kirjeitä ja muonitustilauksia Ivalojoelta, josta Suomen ensimmäinen kultaryhtäys sai alkunsa vuonna 1869.

Karl Adolf Govenius toimi kauppiana Torniossa ja oli myös aktiivisesti mukana eri ominaisuuksissa Ivalojoen kultaryhtäyksessä. Hän eli vuosina 1831–1894. Govenius on lahjoittaja Kaj-Peter Mattssonin äidin isoisä ja tätä kautta dokumentit olivat päättyneet perintönä Mattssonin haltuun.

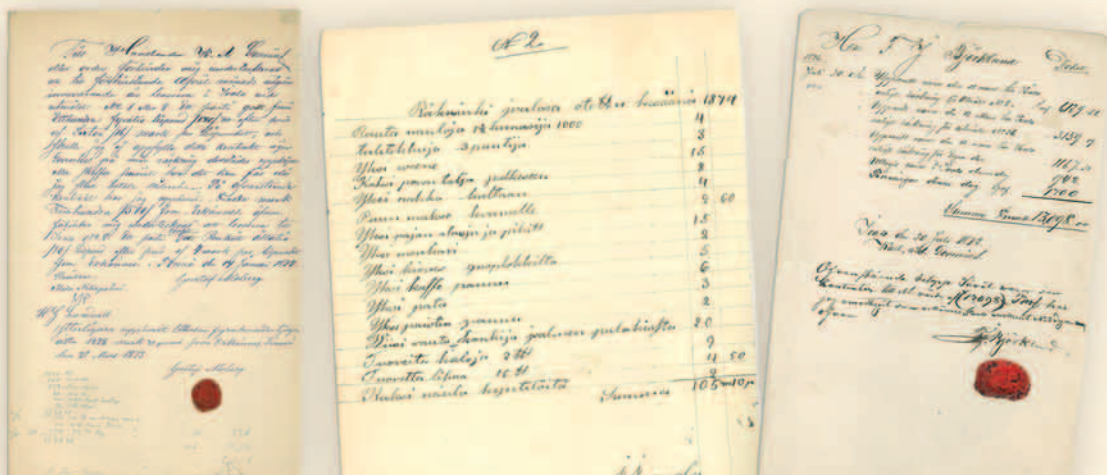
Lahjoituslähetyksä saapui museolle marraskuun alkupuolella. Asiakirjojen sivumäärä on yhteensä noin 640. Niiden sisältö avaa uudella tavalla kultahistorian alkuaikojen arkea Lapissa. Dokumenteissa kerrotaan työpäivistä, päiväpalkoista, ruoka- ja

muista tarvikkeista sekä eri henkilöiden välisistä suhteista. ”Tämän kautta suostumme me allekirjoittaneet seuraavaan sovintoon riita-asiastamme...” alkaa 7. helmikuuta 1871 päivätyt kirje, jossa allekirjoittaneita ovat kullankaivajat **F.J. Björklund** ja **M.A. Melander**. Sopimuksessa tehtiin ositus eräästä Suomen ensimmäisistä kultavaltauksista. Dokumentit kertovat myös 1870-luvun virallisemmista käytänteistä kuten valtauksista ja kullan määrästä.

Asiapapereista käy hyvin ilmi myös Suomen suuriruhtinaskunnan paikka osana Venäjää, mutta lähellä Ruotsia. Parissa lomakkeessa pohja on venäjäksi, mutta pääosin asiakirjojen kielenä on ruotsi. Osa teksteistä on puolestaan suomeksi, tosin tyylillä ja kielenkäyttötapa poikkeavat hieman meidän ajastamme. Rahayksikkönä dokumenteissa on käytetty markkaa.

Dokumenttien digitointi on tällä hetkellä työn alla, ja ne tullaan siirtämään kevään aikana www.arjenhistoria.fi -portaaliin vapaasti kaikkien selattavaksi.

HANNA MATTILA

*Onnea Tieralle ja muille jäsenillemme!
Otetaan Tierasta mallia.*

Lapin Kullankaivajain Liitto onnittelee

102 v.

- 22.1. kunniajäsenemme
Arvo "Tiera" Ruonaniemi,
Rovaniemi

85 v.

- 2.3. Kukkonen Kalevi, Lempäälä

80 v.

- 9.2. Tauno Peltonen, Helsinki
15.2. Martti Kasakkamäki, Lahti

75 v.

- 27.1. Esa Noukkala, Tuusula
6.2. Martti Kettunen, Joensuu
24.2. Matti Juhani Viranen,
Pusula
29.3. Martti Kovanen,
Kangashäkki

70 v.

- 5.1. Ilkka Rajala, Pyhäntö
8.1. Erkki Vahtera, Turku
17.1. Kaija Haapakoski, Rautio
17.1. Martti Klemettilä,
Haapavesi
12.2. Seppo Huomo, Keuruu
26.2. Yrjö Saarela, Tukholma
Ruotsi
26.2. Riku Väättäjä, Oulu
4.3. Saar Enn, Tartumaa Viro
11.3. Olavi Martikainen,
Orimattila
14.3. Erkki Saarikoski, Espoo
17.3. Ilkka Parvinen, Kouvola
23.3. Aimo Lehto, Piehinki
25.3. Raimo Rahnasto, Ruotsalo

65 v.

- 8.1. Ilkka Moilanen, Pieksämäki
9.1. Tapio Teuvo-Markkola,
Nokia
10.1. Raili Härkönen, Kajaani
13.1. Kari Hokkanen, Nummela
15.1. Jukka Vaarala, Kemijärvi
18.1. Olavi Härkönen, Narila
19.1. Kari Helenius, Vantaa
19.1. Voitto Kouhia, Lakiala
22.1. Jarmo Virtanen, Urjala as.
13.2. Markku Veli Kuusela,
Karhula
14.2. Seppo Ketomäki,
Kylmäkoski
14.2. Ensio Åkerblom, Porvoo
16.2. Erkki Patana, Kokkola
21.2. Markku Lampila, Helsinki
1.3. Yrjö Paakki, Vanhalinna
7.3. Erkki Kallio, Ylihärmä
9.3. Reijo Mauravaara,
Kaipiainen
10.3. Voitto Kautto, Keuruu
12.3. Leena Nervi, Taivassalo
13.3. Tapio Kankarisalo,
Parkano
24.3. Lauri Nikala, Tikkakoski
26.3. Veikko Keränen, Kiviranta
29.3. Marjatta Kiippa, Naantali
29.3. Simo Similä, Nivala

60 v.

- 4.1. Tarmo Ripatti, Hollola
6.1. Anneli Toivola, Mänttä
13.1. Timo Mattila, Honkilahti
14.1. Rauno Risunen, Pori
15.1. Harri Hautamäki,
Kangasala
22.1. Tauno Suontausta, Riihimäki
27.1. Aarre Rantala, Vantaa

- 31.1. Salme Tiri-Karjalainen,
Vaala
4.2. Jussi T Vuorela, Tuuri
7.2. Simo Saarinen, Kokemäki
7.2. Jorma Sorvari, Helsinki
10.2. Ahti Kautiainen, Lappajärvi
13.2. Pauli Koskinen, Ylöjärvi
14.2. Kari Jaatinen, Vantaa
16.2. Hannu Hannuksela,
Kokkola
24.2. Osmo Siurua, Tainijoki
2.3. Esa Helin, Hämeenlinna
3.3. Jukka Jokela, Espoo
4.3. Taito Vilppola, Oulu
9.3. Jukka Koirikivi, Kärsämäki
16.3. Matti Olavi Kaipainen,
Kemijärvi
17.3. Sulevi Fennilä, Parola
17.3. Markku Jalo, Sastamala
19.3. Hannes Lammi, Lappajärvi
30.3. Esko Väättäinen,
Mäntyharju
31.3. Juhani Huhtala, Luosto

50 v.

- 3.1. Ilona Lipponen, Rovaniemi
8.1. Ilkka Rasila, Forssa
23.1. Heikki Mattila, Isokyrö
26.1. Jari Ruokolainen, Espoo
9.2. Jouni Räsänen, Vantaa
10.2. Hannele Pispä, Virrat
12.2. Juha Koskinen, Rovaniemi
23.2. Timo Nurmi, Tampere
29.2. Ari Pulakka, Haapaniemi
3.3. Harri Hautamäki, Lahela
14.3. Heikki Panula, Vantaa
14.3. Panula Kimmo, Taipalsaari
15.3. Vesa Määttä, Rukatunturi
15.3. Anne Velhonoja-Tushi, Pori
25.3. Eero Kivimäki, Siikajoki
26.3. Lasse Papunen, Iisalmi

LKL:n jäsenmaksu 22 euroa

MAKSA NYT OMATOIMISESTI

 LKL:n vuosikokous 31.3.2012 vahvisti vuoden 2014 jäsenmaksuksi 22 € ja liittymismaksuksi 10 €. Myös kullalla maksettaessa jäsenmaksun määrä pidettiin edellisvuoden tasolla, 0,6 grammaa Lapin kultaa. Voit maksaa jäsenmaksusi nyt.

Edellisestä numerosta jäsenmaksujen omavalvonnan kannalta ehdottoman tärkeä jäsenmaksuseurannan tieto jäi valitettavasti puuttumaan painotalossa tapahtuneen virheen vuoksi. Kiitettävän moni jäsenistä muistutti asiasta rahastonhoitajaa. Asiasta on reklamoitu painotaloa. Pahoittelemme aiheutunutta ylimääräistä huolta ja vaivaa.

Jäsenmaksuseuranta on täsmätty päivämäärän 31.12.2013 mukaan. Maksetut vuodet on merkitty kahden vuoden seurantajaksolta. Tarkista tilanteesi tämän Prospäkkärin osoiteprintistä. Maksa 22 euroa jokaiselta puuttuvalta vuodelta LKL:n jäsenmaksutilille Nordea FI45 2177 3800 0049 77. Kansainvälisessä pankkiliikenteessä tilin SWIFT-osoite on NDEAFIHH.

Muista käyttää viitenumeron jäsennumerosi, joka on nimesi yläpuolelle merkitty numerosarja jäsenlehden takakannessa. Viitteellisen maksun yhteydessä viestit eivät välity maksun saajalle. Eräpäivä on 15.2.2013.

Voit maksaa

vapaaehtoisen kolehdin

Jäsenmaksun yhteydessä voit maksaa vapaaehtoisen kolehtimaksun. Vuonna 2013 kolehtia kerätyi 4227,88 euroa. Eniten kolehtia annettiin yleis-
tukena liitolle, 1772,88 euroa. Tätä summaa ei ole erikseen jaettu liiton tilinpäätöksessä, vaan sillä on katettu varsinaisen toiminnan kuluja yleisesti.

Jäsenetuvaultauksien merkitys jäsenistölle näkyy siinä, että niiden kehittämistä tuettiin 1428 eurolla. Tämä tuleekin tarpeeseen, sillä tämä lii-

ton jäsenistölleen tarjoama jäsenetu maksoi kuluneena toimintakautena yli 5000 euroa – vaakuusmaksuihin sidottujen pääomien lisäksi.

Edunvalvonta ja lakiapu nousi taas kaivoslain muutosprosessin jälkeisen hengähdystauon jälkeen listalle. Tukea saatiin 777 euroa, ja tarvetta näkyy edelleen syntyvän viranomaisten pyrkimässä rassaamaan kullankaivun oikeuksia enemmän ja vähemmän läpinäkyvästi.

Uutena tukikohteena listoille nostettiin kilpailutoiminnan kehittäminen, mikä onkin suuri kehityskohde kullankaivun tulevaisuuden kuvi-
oissa. Tukea saatiin vain 250 euroa, minkä voisi lähes suoraan laskea kilpailijoiden ja yleisön määrästä kerrottuna viidellä. Kullankaivun tällä sektorilla mietitään kuitenkin kiivaasti toimenpiteitä kilpailujen kiinnostavuuden lisäämiseksi.

Kultainen kiitos

kaikille tukea antaneille!

Liiton hallitus päätti esittää jäsenmaksun 2014 yhteydessä maksettaville vapaaehtoisille maksuille samoja kohteita:

- 5 € kilpailutoiminnan kehittäminen
- 7 € liiton jäsenetuvaultausten kehittämiseen
- 9 € edunvalvontaan ja lakiapuun

Näistä poikkeavat epämääräiset summat katsotaan liiton toiminnan yleistueksi.

Keväällä muistutus

Huonompimuistisia ja paperilaskua laskupinoon kaipaavia lähestytään vielä keväällä paperisella laskulla. Omatoimisesta maksuseurannasta ja jäsenmaksujen hoitamisesta koituu kuitenkin liitolle merkittäviä kustannussäästöjä, joten kannustamme kaikkia olemaan hyvämuistisia ja viitseliäitä.

Jäsenkortti postitetaan kaikille jäsenille kevään jäsenlehden mukana.

KAI J. RANTANEN
RAHASTONHOITAJA

.5362

PYSÄHDY NAUTTIMAAN